

دانشگاه علوم پزشکی تهران
معاونت بهداشت
مرکز بهداشت و درمان جنوب

خودآموز تکنولوژی آموزشی

و

نحوه نگارش طرح درس

واحدآموزش بهداشت

فهرست

- ۱- تکنولوژی آموزشی
 - تعریف
 - اجزای تکنولوژی آموزش
 - عناصر اصلی در طراحی آموزشی
- ۲- طریقه نگارش طرح درس
 - موضوع آموزشی
 - گروه هدف
 - اهداف
 - اجزای اهداف رفتاری
 - نمونه اهداف کامل رفتاری
- ۳- روش آموزش یا تدریس
 - وسایل و رسانه های کمک آموزشی
 - محتوی آموزشی (با توجه به مراحل شیوه آموزشی)
- ۴- ارزشیابی
 - ارزشیابی تشخیصی
 - ارزشیابی فرآیند
 - ارزشیابی تأثیر
 - ارزشیابی پیامد
 - روش های ارزشیابی جلسات آموزشی
- ۵- نمونه طرح درس های تکمیل شده

اهداف

پس از پایان این دوره از فرا گیران انتظار می رود :

- ۱- تکنولوژی آموزشی را تعریف نموده و اجزای آن را نام ببرند.
- ۲- عناصر اصلی در نگارش طرح درس را بیان نمایند.
- ۳- وسایل و رسانه های کمک آموزشی را بشناسند.
- ۴- انواع ارزشیابی را نام برده و تعریف مختصری از هر کدام بیان نمایند.
- ۵- جهت حداقل یک کلاس آموزشی، مانند نمونه طرح درس تهیه نمایند.

۱- تکنولوژی آموزشی

- تعریف

عبارتست از روش منظم (سیستماتیک) طراحی، اجرا و ارزشیابی کل فرایند تدریس و یادگیری بر اساس هدفهای مشخص، تحقیقات در زمینه یادگیری، ارتباطات انسانی و به کارگیری منابع اعم از انسانی و غیر انسانی، به منظور فراهم آوردن یادگیری و آموزش موثرتر، پایدارتر و عمیق تر. نقش عمده تکنولوژی آموزشی کمک به بهبود کارایی کلی و اثر بخشی فرایند تدریس و آموزش است

- اجزای تکنولوژی آموزش

- طراحی، اجرا، ارزشیابی

طراحی

طرح درس: قالب، الگو و ابزاری که مدرس طراحی تدریس خود را در آن ارائه می دهد، طرح درس می گویند.

اهمیت طرح درس

ایجاد تسلط مدرس بر محتوای درسی (با توجه به اهداف در نظر گرفته شده) و تنظیم و سازماندهی شیوه های تدریس، انتخاب مواد و رسانه آموزشی مناسب و تنظیم زمان منطقی و در نهایت تدارک ایجاد یادگیری موثر، عمیق و پایدارتر می باشد.

- عناصر اصلی در طراحی آموزشی

الف) اهداف آموزش

- اهداف کلی
- اهداف جزئی
- اهداف رفتاری

هدف کلی

هدف کلی عبارت است از بیانات کلی، مبهم و نامشخص که نقطه غایی آموزش را نشان می دهد یا به عبارت دیگر انتظار کلی مری از فراگیر را شامل می گردد.

مجموعه ای از اهداف جزئی یا رفتاری یک هدف کلی آموزشی را تشکیل می دهد.

اهداف آموزشی از کل به جزء جریان می یابند.

اهداف آموزشی شامل سه هدف: کلی، جزئی و رفتاری است.

هدف جزئی با افعال عملی بیان می شود.

ب) شرایط

- تجارب یادگیری
- مدرس و فراگیران
- روش تدریس

ج) منابع

- مواد و وسائل آموزشی
- نیروی انسانی
- فضای آموزشی

د) بازده

- ارزشیابی
- اصلاح طرح

۲- طریقه نگارش طرح درس

- موضوع آموزشی

عنوان مطالبی که قصد آموزش آنها را به مخاطبین داریم.

موضوع آموزشی در جلسات آموزش سلامت باید تا حد امکان باید کوچک و اختصاصی انتخاب شود تا یادگیری بهتر حاصل شود.

مثلاً مراقبت های دوران بارداری یا بیماری ایدز و... موضوعات کلی هستند و در مدت زمان کوتاه نمی شود همه مطالب مربوط به آن را مطرح کرد این موضوعات باید کوچک و اختصاصی شوند و جنبه خاصی از یک موضوع کلی را در بر گیرند.

مثلاً به جای موضوعات کلی فوق می توانیم بنویسیم :

۱- مراقبت از دندانها در دوران بارداری

۲- راههای پیشگیری از بیماری ایدز

۳- راههای عملی برای تشویق کودکان دبستانی به خوردن صبحانه
مثالهای دیگر :

۱- خطرات ناشی از عدم شروع به موقع تغذیه تکمیلی

۲- غذاهای تکمیلی کودک زیر یک سال

۳- پیشگیری از سیاه شدن دندانها در کودکانی که قطره آهن می خورند

۴- بهداشت روان در زنان باردار

۵- نقش تغذیه دوران بارداری در پیشگیری از یبوست

۶- نحوه صحیح از شیر گرفتن کودک

❖ توجه

معمولاً در سطح مرکز/ پایگاه بهداشتی موضوع آموزشی در ابتدای هر فصل در جلسه نیاز سنجی آموزشی با نظر کارشناسان واحد ها تعیین می شود. لازم است هر موضوع آموزشی با توجه به نتایج بحث و گفتگو در جلسه و علل انتخاب موضوع (فرم شماره یک «صور تجلسه برنامه ریزی آموزش») به صورت کوچک و کاربردی تعیین شود تا در طی یک جلسه کوتاه آموزشی قابل تدریس و ارائه باشد.

- گروه هدف

گروهی از افراد که قصد تغییر آگاهی، نگرش یا عملکرد آنها را در ارتباط با موضوع آموزش بطور اختصاصی دنبال می نماییم.

❖ شیوه انتخاب گروه هدف

بعد از انتخاب موضوع آموزشی باید گروه هدف را مشخص کرد. در جلسه نیازسنجی و برنامه ریزی آموزشی بحث شود که گروه هدف اختصاصی متناسب با موضوع، چه گروهی است؟

آیا گروه هدف اختصاصی قابل دسترس (از طریق پرونده انوار- دفاتر ممتد- گیرندگان یک خدمت مشخص و...) داریم؟

❖ شیوه دعوت از گروه هدف

دعوت از گروه هدف (حداقل ۲۰ نفر برای هر کلاس) توسط واحد مربوطه با راهنمایی و کمک از طریق یکی از روشهای زیر انجام می شود و اسم مدعوین در دفتر ثبت اطلاعات مدعوین و شرکت کنندگان در کلاسهای آموزشی، قبل از برگزاری کلاس نوشته می شود:

۱- پر کردن دعوتنامه های کتبی و توزیع بین گروه هدف هنگام مراجعه و دریافت خدمت

۲- دعوت تلفنی

۳- توزیع دعوتنامه کتبی بین گروه هدف، از طریق رابط بهداشتی مسئول پرونده

توجه: کلاس در زمان مقرر با حضور تعدادی از مدعوین که در محل کلاس حاضر شده اند تشکیل می شود. بدیهی است شرکت در کلاس برای مراجعین عادی مرکز/ پایگاه آزادی باشد. در پایان کلاس جلوی نام مدعوین که در کلاس حضور پیدا کرده اند، علامت زده می شود و سپس نام شرکت کنندگان آزاد که در کلاس شرکت کرده اند ولی از قبل دعوت نشده بودند نیز ثبت می شود و تعداد کل شرکت کنندگان حاضر، محاسبه و عدد کلی در محل مربوطه نوشته می شود.

- اهداف

با توجه به اینکه اهداف آموزشی در مباحث مربوط به سلامت، غالباً در حیطه عملکردی قرار می گیرند، لذا در طرح درس اهداف در این حیطه در نظر گرفته شده و تحت عنوان اهداف مورد انتظار نهایی (اهداف آموزشی رفتاری) تعیین می شوند.

❖ اهداف آموزشی (رفتاری)

مقاصدی هستند که می خواهیم در امر آموزش به آنها دست یابیم. این مقاصد برای کلاسهای آموزش سلامت در مراکز بهداشتی - درمانی بصورت اختصاصی و در حیطه رفتاری در نظر گرفته می شوند.

- منظور از هر فعالیت آموزشی تحقق هدفهای آموزشی آن است.

رفتارهای مورد انتظار از فراگیران را اهداف آموزشی، معین و مشخص می سازد.

❖ هدف رفتاری

هدف رفتاری هدفی است که مقاصد آموزشی را بر حسب عملکرد قابل مشاهده یادگیرنده بیان می کند و دارای سه جزء شرایط، معیار و عملکرد می باشد. هدف رفتاری به مدرس کمک می کند تا به طور دقیق منظور و مقصود خود را از آموزش یک موضوع آموزشی، مشخص نماید تا

یاد گیرنده از این طریق در فرایند آموزش مشارکت مؤثرتری داشته باشد. معنی اهداف رفتاری برای همگان یکسان است. در اهداف رفتاری باید از افعال قابل اندازه گیری که معمولاً همان عمل مورد انتظار است استفاده شود مانند: مهارت پیدا کند، ضد عفونی کند، مراجعه کند، پیاده روی کند، بشوید، انجام دهد، استفاده کند و ...

- اجزای اهداف رفتاری

- برای تهیه اهداف رفتاری، تغییرات مطلوب در رفتار یاد گیرنده باید به نحوی بیان شوند که هم برای فراگیر و هم برای مدرس مشخص و معین باشد. برای این منظور سه جزء اساسی ضروری است.

(۱) شرایط (۲) ملاک یا معیار (۳) عملکرد (رفتار)

۱- شرایط

- مشخص کننده موقعیت ها، محدودیت ها، ملزومات، مواد، ابزار و تجهیزاتی است که تحت تأثیر آنها رفتار صورت می گیرد مانند، از فراگیر انتظار می رود:
- طریقه صحیح دادن قطره آهن به کودک با استفاده از قطره چکان را نشان دهد.
- در مورد خطرات ناشی از عدم شروع به موقع تغذیه تکمیلی را در ابتدای کلاس بحث نمایند.
- نحوه اندازه گیری فشار خون را با استفاده از فشار سنج نشان دهد.
- تغییرات جسمانی فرزندانشان در دوران بلوغ را با ذکر سنی که تغییر را مشاهده نموده اند، ذکر نمایند.
- سبزیجات و میوه جات را قبل از استفاده با مایع ظرفشویی انگل زدایی نماید.
- نمک ید دار تصفیه شده را در محل تاریک و ظرف در بسته سفالی و شیشه ای نگهداری نماید.

۲- ملاک

- استانداردها و معیار های رفتار یادگیرنده را معین و مشخص می سازد و تشریح کننده میزان کار مورد نیاز و فعالیت قابل قبولی است که باید آموخته شود. مانند، از فراگیر انتظار می رود:
- ۱۵ قطره آهن را با استفاده از قطره چکان ته حلق کودک بچکاند.
- در مدت ۵ دقیقه فشار خون ۵ نفر را به طور صحیح با استفاده از فشار سنج اندازه گیری کند.
- ۴ مورد از تغییرات جسمانی دوران بلوغ را با ذکر سنی که منتظر مشاهده هر تغییر هستیم، توضیح دهد.
- نمک ید دار تصفیه شده را در پایان طبخ غذا و در حد مجاز به غذا اضافه نماید.
- تمام زوایای دستها را با آب و صابون به مدت ۱۵ تا ۳۰ ثانیه بشوید.

۳- عملکرد

- بیان کننده رفتار قابل مشاهده ای است که فراگیر باید از خود نشان دهد و نوع کاری که در نهایت توسط او باید انجام شود را مشخص می کند. مانند، از فراگیر انتظار می رود:

مثال:

وعده غذایی صبحانه را برای فرزندانشان آماده نمایند.

مادران در مورد طرز صحیح خوراندن قطره آهن به کودک، مهارت پیدا کنند.

فراگیران در مورد استعمال دخانیات با توجه به دانش و تجربیات خود به مدت ۵ دقیقه بحث کنند.
فراگیران مهارت مسواک زدن بصورت صحیح را کسب نمایند.
بهورزان نحوه اندازه گیری فشار خون را بصورت صحیح نشان دهند.
مادران موقعیتهای پرخطر را که در مرحله آنها نوجوانان راتهدید نموده است، مثال بزنند.

- نمونه اهداف کامل رفتاری

از فراگیر انتظار می رود:

- وعده غذایی صبحانه را به موقع وبا استفاده از مواد غذایی متنوع، برای فرزندانشان آماده نمایند.
- ۱۵ قطره آهن را با استفاده از قطره چکان ته حلق کودک بچکاند.
- در مدت ۵ دقیقه فشار خون ۵ نفر را به طور صحیح با استفاده از فشار سنج اندازه گیری کند.
- پس از دادن قطره آهن با استفاده از آب و پنبه دهان و دندان های کودک را در تمام سطوح شست و شو نماید.

۳- روش آموزش یا تدریس

شیوه ای که از طریق آن به ارائه مطالب آموزشی پرداخته می شود.

- روش آموزشی با توجه به اهداف، موضوع، مخاطبین، زمان و مکان آموزش تعیین می شود. بهتر است در برگزاری جلسات آموزش سلامت بیشتر از روشهای آموزش مشارکتی نظیر بحث گروهی، پرسش و پاسخ، داستان ناتمام، حل مسئله، بارش افکار، گلوله برفی، ایفای نقش و... استفاده شود زیرا این روشها با درگیر ساختن فراگیر در آموزش باعث یادگیری بهتر مطالب آموزشی می گردند. روش پرسش و پاسخ بیشتر در حیطه شناختی موثر است. روشهای بارش افکار، بحث گروهی، حل مسئله و داستان ناتمام بیشتر در حیطه تغییر نگرش موثر است و روشهای نمایش عملی و ایفای نقش برای مهارت آموزی و تغییر عملکرد موثر می باشند. (جزئیات مربوط به روشهای آموزش مشارکتی در کارگاه اختصاصی مربوطه ارائه می گردد و در فلوچارت های طراحی شده در این رابطه نیز قابل مطالعه است.)
مدت زمان آموزش

- مدت زمان آموزش با توجه به گروه هدف و روش آموزشی مشخص می شود.
- زمان بندی جلسه نیز با توجه به روش اجرا در این قسمت به تفکیک مراحل روش تعیین می گردد.
- کلاس آموزش سلامت برای مراجعین به مراکز و پایگاههای بهداشتی درمانی، معمولاً نباید بیشتر از ۲۰ الی ۳۰ دقیقه باشد.
- برای رابطین، پرسنل و سازمانهای بین بخشی و یا کلاس ویژه با دعوت قبلی، با توجه به موضوع آموزشی می توان مدت زمان آموزش را بیشتر کرد.

- وسایل و رسانه های کمک آموزشی

ابزار، تجهیزات و مطالب یا موادی که جهت تسهیل یادگیری مورد استفاده قرار می گیرند.
وسایل و رسانه های کمک آموزشی را می توان به دو دسته سخت افزار نظیر: اورهد، ویدیو و تلویزیون، پروژکتور، رایانه و... و نرم افزار نظیر: طلق شفاف، فیلم آموزشی، فایل های ارائه مطلب (پاورپوینت) و رسانه های چاپی مانند پمفلت، کتابچه، تراکت، پوستر، عکس و... طبقه بندی نمود.

- مهمترین عامل تعیین کننده وسایل کمک آموزشی ، اهداف رفتاری است .
 - ویژگی های رسانه آموزشی انتخاب شده :
- ۱- همخوانی با اهداف، محتوا و شیوه های آموزشی
 - ۲- توانایی انتقال پیام مورد نظر
 - ۳- انطباق با ویژگی های مخاطبان :
- رسانه آموزشی باید با توانایی ها ، علاقه ها و نیازهای فراگیران منطبق باشد . سن فراگیران نیز باید در نظر گرفته شود. فراگیران کم سن تر ، بیشتر یادگیری های خود را از طریق تجارب عینی کسب می کنند .

- محتوی آموزشی (با توجه به مراحل شیوه آموزشی)

- لازم است با توجه به اهداف آموزشی ، محتوا و مراحل اجرای هر روش در فرم طرح درس مشخص گردد تا محتوا و چگونگی انتقال آن به فراگیر برای دستیابی به اهداف کلاس به شیوه مشارکتی معین گردد.

✓ شرح مختصر محتوای آموزشی

در این قسمت مختصراً اهمیت موضوع را درج می کنیم. و محتوای آموزشی را با توجه به منبع علمی مورد استفاده دسته بندی کرده و به اختصار در حد چند خط می نویسیم.

مثال:

اهمیت صبحانه خوردن برای کودکان دبستانی :

صبحانه ، یک وعده اصلی غذایی می باشد و در رشد جسمی کودکان دبستانی بسیار موثر است. علاوه بر این در حفظ بهداشت روانی و قدرت برقرار کردن ارتباط در اجتماع و ارتقاء میزان یادگیری کودک نقش اثبات شده دارد. در بین کودکانی که صبحانه نمی خورند میزان یادگیری درصد کمتر است.

راهکارهای مختلفی برای ترغیب کودکان دبستانی به صبحانه خوردن وجود دارد از جمله:

خوابیدن و بیدار شدن به موقع کودک - حضور همه افراد خانواده حتی المقدور برای صرف صبحانه - تهیه و آماده نمودن صبحانه با مشارکت اعضا خانواده - تهیه صبحانه مفید و متنوع - آماده نمودن میز و یاسفره بصورتی که برای کودکان جذاب باشد

نحوه اجرا با توجه به روش انتخابی : (در روش بارش افکار و یا پرسش و پاسخ طرح سوال یا سوالات اصلی - در روش داستان ناتمام طرح مختصری از داستان - در روش ایفای نقش طرح نقش ها و مختصری از نمایش - در روش بحث گروهی یا حل مسئله طرح موضوع یا مسئله مورد بحث)

✓ روش بارش افکار

طرح سوال و یا سوالات اصلی به شرح زیر: (به مدت دقیقه) (که هر کدام از فراگیران آزادانه و بدون هیچ قضاوتی نظرات خود را به آن در کل به مدت ... دقیقه ابراز خواهند نمود).

لازم به ذکر است که روش بارش افکار برای ایجاد و تغییر نگرش به کار می رود، بنابراین طرح سوال در این حیطه باید از نگرش ها، تجارب و رفتارهای جاری فراگیران طرح شود، تا به اظهار نظرات خود در مورد موضوع تدریس، ترغیب شوند. سوال می تواند چند قسمتی و به نحو عمیق از نظرات و رفتارهای شخصی فراگیر در زمینه موضوع باشد.

مثال:

به نظر شما چه عواملی مانع خوردن صبحانه در کودکان است و شما چه راهکاری را برای پیشگیری از آن در مورد کودک خود به کار بسته اید و چه نتیجه ای گرفته اید؟
شما چه نمکی را برای مصرف روزانه خود خریداری می کنید؟ از کجا؟ چگونه آنرا نگهداری و مصرف می کنید؟

✓ روش پرسش و پاسخ

- طرح سوالات (که فراگیران به نوبت توسط مربی انتخاب شده و پاسخ خواهند داد) (به مدت... دقیقه)

سوالات در این روش از متن محتوای آموزشی طرح می گردد و بیشتر روی تثبیت حیطه شناختی تاثیر دارد. چراکه با پرسش و پاسخ مکرر، مطالب به خوبی در حافظه جایگزین می شود. بنابراین طرح سوال از مفاد آموزشی محتوا است نه اینکه مثل روش بارش افکار از نگرش و تجارب فراگیر باشد. ضمناً در این روش معمولاً چندین سوال طرح می گردد و همه قسمت های محتوا مورد سوال قرار می گیرد.

مثال:

تغییرات در سن بلوغ شامل چه ابعادی است، نام ببرید؟
تغییرات جسمی دوران بلوغ در دختران شامل چه مواردی است، نام ببرید؟
اولین تغییر بلوغ در دختران چیست و در چه سنی مشاهده می شود؟
سنین مربوط به هر کدام از تغییرات را ذکر کنید؟
چه مدت تاخیر در بروز هر کدام از تغییرات سن بلوغ، نیاز به بررسی توسط پزشک دارد؟

✓ روش بحث گروهی

- طرح موضوع اصلی برای بحث در گروه (به مدت... دقیقه)

در این روش نقطه شروع ورود به بحث به گونه ای باید طرح شود که فراگیران به صورت فعال در گروه نقطه نظرات خود را ارائه دهند. بنابراین با طرح مثال و آمار و ارقام مطرح به ویژه آمار منطقه که مربوط به گروه هدف و افراد درگیر می باشد (چنانچه موجود باشد) و اینکه موضوع مورد بحث چه تاثیری روی مخاطب دارد و چگونه با آن درگیر هستند، می توان فراگیران را به ورود به بحث ترغیب کرد و سپس می خواهیم که در مورد موضوع و درگیری های خود با آن بحث را در گروه به صورت فعال شروع کنند.

مثال:

میدانیم که به دلیل شرایط اجتماعی-فرهنگی محله مامکن است خطراتی مثل اعتیاد یا رفتارهای جنسی پرخطر نوجوانان ما را تهدید کنند. در مورد این موقعیتهای پرخطری که نوجوانان را در محله شما تهدید می کند و نحوه برخورد صحیح بانوجوان و چگونگی آموزش به او بحث نمایید.

✓ روش داستان ناتمام

-شرح مختصر داستان (به مدت....دقیقه):

در روش داستان ناتمام سعی بر این است که یک موقعیت را در حد امکان به صورت واقعی برای فراگیران ترسیم و تصویرسازی کنیم و از آنها بخواهیم که خود را در جای شخصیت‌های ماجرا قرار داده و بیان کنند که اگر به جای آنها بودند چه می کردند. بنابراین بعد از بیان اهمیت موضوع یک ماجرا را در ارتباط با موضوع بوده و فراگیران می توانند خود را با آن درگیر احساس کنند، با ذکر نام و شخصیت‌های ذهنی را به صورت ناتمام تعریف نموده و از آنها می‌خواهیم، بیان کنند که اگر به جای شخصیت مورد نظر بودند، چه می کردند؟

مثال:

شروع به موقع و نحوه صحیح تغذیه تکمیلی در رشد و سلامت کودک تاثیر بسزایی دارد. برای شروع بحث در این زمینه لطفاً به این ماجرا توجه نمایید.
مریم خانم به همراه کودک ۸ ماهه اش به مرکز مراجعه می کند، کودک رشد مناسبی نداشته است و منحنی رشد او نسبت به دفعه قبل سیر نزولی پیدا کرده و کاهش وزن را نشان می دهد، فکرمی کنید مهم ترین دلیل چه بوده و کارمند بهداشتی چه توصیه ای برای مریم خانم دارد؟

✓ روش ایفای نقش

-شرح مختصر نقش ها و نمایش (به مدت....دقیقه):

در این روش پس از بیان اهمیت موضوع، ایفای نقش توسط فراگیران داوطلب مثل دانش آموزان و یا رابطین و دانشجویان، با توضیح و راهنمایی مختصر مربی به اجرا درمی آید.

مثال:

اهمیت رعایت بهداشت لثه و دندانها در شیرخواران را توضیح دهم.
نقش ها=مریم خانم-کارمند بهداشتی
مریم خانم شیرخوار ۸ ماهه دارد، هنگام مراجعه به مرکز ب-د ... از توضیحات مامای مرکز در مورد بهداشت لثه ها و دندانهای در حال رویش تعجب می کند. کارمند بهداشتی اهمیت و مراحل انجام کار را شامل: نحوه در بغل گرفتن تمیز کردن لثه ها با گاز استریل و بامسواک انگشتی برای مادر توضیح داده و تا سر حد امکان روی شیرخوار یا روی ماکت (عروسک و ماکت دندان) نشان می دهد.

✓ روش نمایش عملی

-شرح مختصر مواد، وسایل و نمایش عملی (به مدت....دقیقه):

در این روش پس از بیان اهمیت موضوع، مهارت مورد نظر را عملی نمایش داده از حداقل یک فراگیر نیزی می خواهیم که تکرار نماید. در تدوین نحوه اجرا ذکر مواد، وسایل و آنچه باید نمایش داده شود به صورت مختصر ضروری است.

مثال:

اهمیت رعایت مراحل مختلف سال مسازی سبزیجات را به تفکیک توضیح دهم.
مواد و وسایل لازم=سبزی، مایع ظرف شویی، آب، لگن کوچک، سبزی
مراحل مختلف پاکسازی، انگل زدایی، ضد عفونی و آب کشی نمایش داده می شود.

✓ روش حل مسئله

- طرح مسئله اصلی برای بحث درمورد راه حل ها (به مدت....دقیقه):

این روش برای برطرف کردن یک مسئله بهداشتی مورد استفاده قرار می گیرد. در نحوه اجرا باید چگونگی طرح مسئله و درخواست از فراگیران برای ارائه راه حل ها باید مشخص شود.
مثال:

اهمیت تهیه و استفاده از نمک تصفیه شده یددار در محل را توضیح داده و طرح مسئله می کنیم که متاسفانه مدتی است فروش بسته های نمک های غیربسته و تصفیه نشده در بسته های کوچک در مغازه های خواروبارفروشی و یا توسط دست فروشان در محله عرضه می شود و خانوارها نیز به دلیل ارزانتر بودن این بسته های نمک اقدام به خرید می کنند. لطفا راه حل های خود را برای رفع این مشکل بهداشتی بیان کنید.

لازم به ذکر است که در ادامه روش اجرای در کلیه روشها در مورد نظرات، داستان، نمایش و... با کمک فراگیران نظرات و نتیجه صحیح مشخص شده و مطالب توسط مربی در پایان جلسه آموزشی جمع

بندی می شود.

جلسات آموزشی که با روش مشارکتی برگزار می شود، ضمن اجرا این امکان را برای آموزش دهنده فراهم می کند که در طول جلسه از فراگیران بازتاب دریافت نماید، که در واقع ارزشیابی تأثیر فوری می باشد. لذا توصیه می شود که آموزش دهنده در ضمن اجرای روش با جلب مشارکت هر چه بیشتر فراگیران به بازتاب هایی که نشانه میزان یادگیری و فعال بودن آنها در فرآیند یادگیری می باشد، دقت نمایند. در فرمهای طرح درس در حال حاضر قسمتی تحت عنوان ارزشیابی وجود ندارد و مبحث ارزشیابی جهت ارتقا اطلاع عمومی ذکر شده است.

۴- ارزشیابی

- ارزشیابی جامع برنامه های آموزش سلامت متشکل از چهار سطح ارزشیابی است.
- این سطوح عبارتند از:
- ارزشیابی تشخیصی
- ارزشیابی فرآیند
- ارزشیابی تأثیر
- ارزشیابی پیامد

- ارزشیابی تشخیصی

جزئی از ارزیابی نیازها محسوب می شود. عملکرد آن شامل تجزیه و تحلیل مسایل و مشکلات بهداشتی جهت تعیین اینکه کدام گروهها یا اشخاص بیشتر نیازمند آگاهی، تغییر نگرش، تغییر رفتار یا توسعه مهارت هستند، می باشد.

- ارزشیابی فرآیند

تأکید بر عملکرد عناصر برنامه ریز یا طرح آموزشی شامل روشهای تدریس، محتوا، مواد، تخصیص زمان، گامهای اجرایی، دستیابی به اهداف و عملکرد مدرس دارد. این امر مرتبط با عملیات جاری برنامه بوده و به بهبود برنامه و مدیریت آن کمک می کند.

- ارزشیابی تأثیر

مبتنی بر اندازه‌های اثرات فوری یا کوتاه مدت برنامه یا طرح آموزشی می‌باشد. این اثرات معمولاً بوسیله تغییراتی در آگاهی، نگرشها و توسعه مهارت مشخص می‌شوند.

- ارزشیابی پیامد

مبتنی بر اندازه‌های تغییرات طولانی مدت یا نهایی است که بصورت نتیجه برنامه یا طرح آموزشی خود را نشان می‌دهد. این اندازه‌ها ممکن است شامل شاخصهای تغییر رفتار یا تغییراتی در کیفیت زندگی، ابتلا یا مرگ و میر باشند.

- روش های ارزشیابی جلسات آموزشی

۱. آزمون

- شفاهی

- کتبی (گسترده پاسخ « ساختار نیافته یا تشریحی »، محدود پاسخ و گزیده پاسخ « ساختار یافته یا انتخابی »)

۲. مصاحبه

۳. مشاهده

۴. گفتگوی آزاد

۵. پرسشنامه

۵- نمونه طرح درس های تکمیل شده

تاریخ:

آموزش دهنده:

تعداد فراگیر:

فرم طرح درس

موضوع آموزشی: بهداشت لثه و دندانهای کودک شیری

گروه هدف: مادران دارای کودکان زیر یکسال

اهداف مورد انتظار نهایی از فراگیران:

۱- نحوه صحیح در آغوش گرفتن شیرخوار را در هنگام تمیز کردن لثه و دندان، نشان دهند (رعایت کنند)

۲- نحوه صحیح تمیز کردن لثه و دندانها را با استفاده از گاز تمیز، نشان دهند.

۳- نحوه صحیح تمیز کردن لثه و دندانها را با استفاده از مسواک انگشتی نشان دهند.

روش تدریس: ایفای نقش

مدت آموزش: ۲۵ دقیقه (۲ دقیقه بیان اهمیت موضوع و روش اجرا - ۱۳ دقیقه اجرای نمایش - ۱۰ دقیقه بیان نظرات فراگیران راجع به نمایش و جمع بندی با کمک آموزش دهنده)

مواد و وسایل آموزشی: گاز استریل - مسواک انگشتی - ماکت دندان - عروسک

محتوی آموزشی (با توجه به مراحل شیوه آموزشی)

۱- شرح مختصر محتوای آموزشی:

* نحوه صحیح در بغل گرفتن هنگام تمیز کردن لثه و دندانهای شیرخوار

- سر به سمت بدن، پاها دور از بدن مادر

- انگشت سبابه مادر روی گونه شیرخوار تا فک پایین باز شود.

* نحوه تمیز کردن با گاز تمیز

یک تکه گاز تمیز دور انگشت سبابه (دستان مادر باید کاملاً قبل از انجام کار شستشو شده باشد.) مادر پیچیده می شود.

* نحوه تمیز کردن با مسواک انگشتی

مسواک انگشتی را روی انگشت سبابه قرار داده و لثه ها را به آهستگی با حرکات ملایم ماساژ داده و دندانها را تمیز می کند، با حرکات ملایم چرخشی

مسواک بعد از انجام کار، کاملاً شستشو شده و در ظرف تمیز نگهداری می شود.

* عمل تمیز کردن دوباره در شبانه روز بعد از اولین و آخرین وعده غذایی انجام می شود.

۲- نحوه اجرا با توجه به روش انتخابی: (در روش بارش افکار و یاپرسش و پاسخ طرح سوال یا

سوالات اصلی - در روش داستان ناتمام طرح مختصری از داستان - در روش ایفای نقش طرح

نقش ها و مختصری از نمایش - در روش بحث گروهی یا حل مسئله طرح موضوع یا مسئله

مورد بحث)

نمایش توسط مربی و یک نفر از رابطین و یا دو نفر از رابطین اجرا می شود: (۱۳ دقیقه)

نقش ها: الف: مامای مرکز

ب: مریم خانم (مادر کودک ۸ ماهه که شیرخوار است)

➤ مختصری از نمایش: مریم خانم شیرخوار ۸ ماهه دارد، هنگام مراجعه به مرکز ب - د -

از توضیحات مامای مرکز در مورد بهداشت لثه و دندانهای در حال رویش تعجب می

کند. کارمند بهداشتی اهمیت و مراحل انجام کار را شامل: نحوه در بغل گرفتن، تمیز

کردن لثه ها با گاز استریل و با مسواک انگشتی

را برای مادر توضیح داده و تا حد امکان روی شیر خوار یا روی ماکت (عروسک و

ماکت دندان) نشان میدهد.

نام و نام خانوادگی و امضای مسئول آموزش:

نام و نام خانوادگی و امضا آموزش دهنده:

منابع:

1. حلم سرشت. پریش، دل پیشه. اسماعیل، آموزش بهداشت و اولویت های بهداشتی جهت آموزش
۱۳۷۴، چاپ اول، انتشارات چهر
۲. محمدی، ناصر، رفیعی فر. شهرام و همکاران، برنامه جامع درسی سلامت، جلد ۱، ۱۳۸۵، چاپ
چهارم، انتشارات رامین
۳. محمدی، ناصر، رفیعی فر. شهرام و همکاران، برنامه جامع درسی سلامت، جلد ۲، ۱۳۸۵، چاپ
چهارم، انتشارات رامین
۴. احدیان، محمد، مقدمات تکنولوژی آموزشی. ۱۳۷۸ انتشارات بشری